

קולבה, מקסימילין (1894-1941)

(Maximilian Kolbe). מזר, כומר, הוגה דעות וקדוש קתולי פולני. ק' נולד בעיר זדונסקה וולה

(Zdunska Wola) במחוז לודז' ושמו הפרטי היה ריימונד. בהיותו בן 17 נכנס ק' למיסדר הפרנציסקנים ושם היה ל'אח' מקסימילין. ב-1912 יצא ק' לרומא ללימודיו הגבוהים בתיאולוגיה ובפילוסופיה. ב-1917 יסד 'מיליציה' של 'אבירי [מרים, אם ישו] הנקיייה מכול רבב' (Rycerz Niepokalanej). ב-1918 הוסמך לכומר קתולי וכעבור שנה שב לפולין. בפולין העצמאית נרתם ק' לעבודה כרועה צאן בעדות דתיות ופעל לקידום רעיונותיו. ב-1927 ייסד האב ק' מרכז – 'עיר [של מרים] הנקיייה מכול רבב' – בקרבת ורשה, שנועד להפיץ את האמונה הדתית ברוחה של מרים הקדושה. המרכז נקרא ניפוקאלאנה (Niepokalanow), וב-1939 היו בו כ-700 איש מנאמני הייעוד של ק'. ב-1930 יצא ק' החולה בשחפת, עם כמה מעוזריו למזרח הרחוק בשליחות מיסיונרית. הוא הקים מרכז לפי דגם של ניפוקאלאנה ליד נגאסאקי ביפן, ושמו 'גן הנקיייה מכול רבב' (Mugenzai No Sono). ב-1936 נקרא ק' לחזור לפולין. הוא הועמד בראש המפעלים בניפוקאלאנה, ובייחוד פעל למען רשת ההוצאה-לאור העניפה שכללה ירחון, כתב-עת לנוער ויומון פופולרי, Maly Dziennik ('היומון הקטן'). האב ק' הרבה להפיץ את דעותיו בענייני החברה ורעיונותיו הדתיים בכתב ובעל-פה וקנה לו שם בדבקו ובהתמדתו.

בתחילת הכיבוש הגרמני נאסר האב ק' והורחק מניפוקאלאנה, אך כבר בדצמבר 1939 הורשה לשוב לעירו, ושם יזם מפעל סעד למען פליטים מגורשים מפוזן וסביבותיה, וכפי הנמסר סייע גם לפליטים יהודים.

בפברואר 1941 נאסר האב ק' ונכלא בבית סוהר פביאק בורשה. כעבור שלושה חודשים נשלח למחנה הריכוז אושוויץ. לפי עדויות של האסירים דבק האב ק' גם במחנה באמונתו האיתנה וניסה לנחם את הסובלים הרבים סביבו. ביולי 1941 נמלט אחד האסירים מהבלוק שבו היה ק', וכעונש החליטו הס"ס להוציא להורג כול אסיר עשירי מאסירי הבלוק. האסיר שהיה בתור אחרי ק' ועליו נפל הגורל, פועל פולני ושמו פראנצ'ישק גיובניצ'ק, זעק: 'מה יהיה על אשתי, מה יהיה על ילדי!' ק' יצא מהשורה ואמר כי ברצונו להתייצב במקומו של גיובניצ'ק. הגרמנים הסכימו, האב ק' הועבר לתא המבודד בבלוק 11 במחנה אושוויץ 1, שכונה בונקר, וכעבור זמן קצר הומת בזריקת פנול.

ב-1971 הכריז הותיקן על באטיפיקאציה (הכרה בו כ'מאושר' – דרגה נמוכה מ'קדוש') של האב ק'. ובאוקטובר 1982 נערכה הקנוניזציה שלו והוא נכלל במניין הקדושים של הכנסייה הקתולית. מאז 1971, וביתר שאת מאז הקנוניזציה, התנהל בפולין, באוסטריה, בארצות-הברית ובאנגליה ויכוח ער על אישיותו של האב ק' ופעלו. במאמרים ובמכתבים שפורסמו

בעיתונים ציין, כי האב ק', שפרקי חייו ומעשה מותו ראויים להוקרה, היה עם זאת נגוע בדעות אנטישמיות, והעיתונים שיצאו בחסותו היו בעלי צביון אנטי-יהודי. הטוענים כך סברו, כנראה, שמן הדין שמעמד של קדושה יוענק רק לדמות אנושית שהיתה בלא רבב, ותהו אם האב ק' היה כזה.

בדיקת הטענות שהועלו מוכיחה, שהעיתונות שיצאה בחסותו של ק', ובייחוד היומון בעל התפוצה הרחבה, אכן היו בעלי צביון אנטישמי מובהק. אומנם, אמת הדבר כי האב ק' ביקש לרסן את האנטישמיות הקיצונית בעיתון היומי, אך הוא עצמו במכתביו ובכתביו נזקק לגישה אנטי-יהודית, והצדיק את דחיקת היהודים מחיי הכלכלה בפולין. לאנטישמיות של ק' לא היה גון גזעני, ק' הטיף להתנצרות היהודים. אך לעיתים היו ביטויי נגד היהודים ו'הבונים החופשיים' חריפים ביותר, ומצויים בכתביו גם הסתמכויות על ה'פרוטוקולים של זקני ציון'.